

KS. MGR LIC. SŁAWOMIR KAMIŃSKI SCJ

Proboszcz Parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Węglówce
parafiaweglowka@gmail.com

KS. JAN ŚLÓSZARZ (1850–1917) – CZŁOWIEK, KAPŁAN, SPOŁECZNIK

Wydaje się, że szeroko pojęty rozwój każdej miejscowości jest zależny od odwagi, determinacji, zaangażowania poszczególnych grup społecznych, czy też konkretnych ludzi, którzy z jednej strony potrafią patrzeć w przód, z drugiej zaś są wytrwali, cierpliwi w swoim działaniu oraz chętnie i dobrze wykorzystują pojawiające się wciąż nowe możliwości zewnętrzne. To dzięki konkretnym osobom możemy powiedzieć, że żyje się nam lepiej, łatwiej czy też bardziej dostatnio.

W historii Węglówki, miejscowości leżącej pod względem geograficznym na obszarze tzw. Beskidu Wyspowego, prawnie związanej z gminą Wiśniowa i powiatem myślenickim, a eklezjalnie przynależącej obecnie do archidiecezji krakowskiej, było podobnie. Konsekwencja ludzi o pozytywnym nastawieniu społecznym doprowadziła do w miarę szybkiego skoku cywilizacyjnego, który w tej miejscowości się dokonał, o czym można się przekonać, widząc nowe domy, drogi i udogodnienia dla mieszkańców. Jest to owoc zaangażowania ludzi, którzy nie chcieli, by było tak, jak wcześniej. Do takich osób należy, oczywiście między innymi, ks. Ślósarz, którego setna rocznica śmierci staje się impulsem do przywołania jego osiągnięć na polu rozwoju Węglówki.

I. CZŁOWIEK

Urodził się w tej miejscowości, w domu rodzinnym, 20 listopada 1850 roku. Ojciec jego – Marcin Ślósarz, syn Jana Ślósarza i Zofii (z domu Bogacz)¹,

¹ W księdze urodzeń i chrztów jako rodowe nazwisko babci ks. Ślósarza widnieje Drabik. Przy innych dzieciach zrodzonych z tego małżeństwa zapisano nazwisko Bogacz. Liber natorum et bap-

zajmował się gospodarstwem wraz z dziesięć lat młodszą od siebie Reginą (z domu Drabik). Rodzice sakrament małżeństwa zawarli 11 lutego 1838 roku na mocy woli Marcina i zezwolenia ojca Reginy – Sebastiana Drabika, gdyż przyszła matka ks. Śłósarza była niepełnoletnia². Narodzinom ich syna – Jana – towarzyszyła 31 października 1850 roku akuszerka Teresa Gaweł. Został ochrzczony przez ks. Stanisława Głombińskiego, ekspozytora Wiśniowej, 21 listopada tego samego roku. Jego chrzestnymi byli: Szymon Krzysztofek i Anna Weszka³.

Ilustracja 2. Portret ks. Śłósarza – namalowany we Lwowie po 1905 roku przez Aleksandra Augustynowicza i umieszczony w górnym kościele w Węglówce.

Pierwsze lata spędził w domu rodzinnym, pomagając w gospodarce. Dopiero mając 13 lat, rozpoczął naukę w myślenickiej szkole realnej, którą ukończył po czterech latach, a więc w roku 1867⁴. Następnie kontynuował naukę w re-

tisatorium, t. 2 (1841–1884), s. 37 poz. 44. Zob. też, s. 12 poz. 35; s. 29 poz. 10; s. 49 poz. 10; s. 55 poz. 13; s. 64 poz. 7; s. 74 poz. 6–7; s. 83 poz. 1 (1862), Archiwum Parafialne w Węglówce.

² Zob. Liber copulatorum, t. 1 (1831–1858), s. 55, Archiwum Parafialne w Węglówce.

³ Zob. Liber natorum et baptisatorum, t. 2 (1841–1884), s. 37 poz. 44, Archiwum Parafialne w Węglówce.

⁴ Zob. Liber memorabiliorum..., dz. cyt., s. 78; K. Jastrzębski, *Ś. p. X. Dr. Jan Śłószarz*, „Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy” 12 (1917), s. 525, <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/325933/edition/277243/content> (8 IV 2021); K. Rudzok, Monografia Węglówki [maszynopis], Teczka (segregator): Historia Parafii, s. 10, Archiwum Parafialne w Węglówce.

nomowanym I Gimnazjum w Rzeszowie⁵. Z miastem tym był więc związany przez kolejne lata swego życia – od roku 1868 do 1871⁶. Pomocą i opieką na czas nauki gimnazjalnej otoczył Jana Ślósarza jego wuj, bernardyn Julian Ślósarz, rodzony brat ojca.

Wydaje się, że to wraz z nim po placówkach bernardyńskich przemieszczał się młody Jan, najpierw w Rzeszowie, a potem – kontynuując naukę i zdając maturę w gimnazjum wyższym w Brzeżanach (1871–1875) – na dzisiejszej Ukrainie. Miejsowości te należały wówczas do archidiecezji lwowskiej.

Niewątpliwie w jego ogólnej formacji osoba wuja miała duże znaczenie. W artykule zamieszczonym w jednym z numerów „Gazety Kościelnej”, a dotyczącym życia wtedy już śp. Juliana Ślósarza, czytamy:

Zakon Braci Mniejszych, do niedawna bernardyńskim zwany, poniósł świeżo nader ciężką stratę, ubył mu bowiem jeden z rzadkich wzorów prawdziwej pokory, szczerzej pobożności, niezwykłej świątobliwości i bogobojności w osobie czczonego powszechnie Ojca Jubilata, Juliana Ślósarza. (...) Chociaż był ubogim zakonnikiem i nic nie posiadał to jednakże dla swoich krewnych był mądrym doradcą i prawdziwym stróżem cnót domowych naszych starych, pobożnych przodków, opiekunem i wychowawcą wzorowym, czem więcej przez to swej rodzinie pomógł, niż największym majątkiem i bogactwem. Toteż prawdziwą pociechą byli dla niego obydwaj bratankowie, których sobie wychował, a z których jeden poświęcił się stanowi duchownemu, a drugi zawodowi nauczycielskiemu⁷.

⁵ Collegium Resoviense to jedna z najstarszych szkół w Polsce. Jej fundacja nastąpiła w 1658 roku, a założyli ją Zofia Pudencjanna Ligeza i książę Jerzy Lubomirski – hetman i marszałek Polski. Erekcji dokonał papież Klemens IX i do 1784 roku szkoła prowadzona była przez oo. Pijarów. Po upaństwowieniu przyjęła nazwę Cesarsko-Królewskie Wyższe Gimnazjum i tak było do 1918 roku. Dbano o poziom nauki. Uczyli się tam między innymi: Onufry Kopczyński – przygotował pierwszą gramatykę języka polskiego. I. Łukasiewicz – zajmujący się przemysłem naftowym, bp J. Pelczar – ordynariusz przemyski, generał W. Sikorski, marszałek książę H. Lubomirski. A nauczycielami byli: S. Konarski, J.H. Osiński – fizyk, T. Łopuszański, późniejszy minister oświaty w II Rzeczypospolitej. W szkole tej przykładano wagę do kształtowania w wychowankach głębokiej wiary i umiłowania ojczyzny. Zob. *I Liceum Ogólnokształcące w Rzeszowie. Historia szkoły*, <https://ilo.rzeszow.pl/historia-szkoly/> (31 V 2021).

⁶ *Ślósarz Jan ks.* [hasło], w: T. Ochendusko, *Leksykon nauczycieli i wychowanków I Gimnazjum i Liceum w Rzeszowie urodzonych pomiędzy XVII wiekiem a 1945 rokiem (2015)*, http://poprzednia.ilo.rzeszow.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=731&Itemid=1694 (31 V 2021).

⁷ J. Ślósarz, *O. Julian Ślósarz. (Wspomnienie pośmiertne)*..., dz. cyt., s. 185. W archiwum oo. bernardyńców w Krakowie zachowało się odręcznie przepisane wspomnienie o ojcu Julianie, odnoszące

Stryj ks. Jana, Julian, zachęcał członków swojej rodziny do obierania zawodów tzw. służebnych, w tym zwłaszcza do podążania za głosem powołania duchownego i nauczycielskiego. Dzieło to kontynuował ks. Jan⁸.

Ilustracja 3. Wnuczki braci ks. Ślósarza: siostra Eufrozyna (Teresa Rumian, trzecia od lewej, sercanka) i nauczycielka Antonina Leśniak w otoczeniu sióstr ze Zgromadzeń: Służebnic Najświętszego Serca Jezusowego i Franciszkanek Rodziny Maryi wraz z Przełożoną Prowincjalną Marią Rokosz (druga od prawej w pierwszym rzędzie) przed wejściem do kościoła wybudowanego przez ks. Ślósarza. Fotografia: Andrzej Ślósarz.

się także do zamieszczonego w „Gazecie Kościelnej” pośmiertnego artykułu. Ojciec Cz. I. Bogdalski (1853–1935), który pełnił rolę gwardiana w Leżajsku, a więc w klasztorze, w którym zmarł o. Julian, wydaje się nie mieć wątpliwości co do autora zamieszczonych tam słów: „Kto mógł pisać to wspomnienie pośmiertne do «Gazety Kościelnej», tego na pewno nie wiem, lecz z tej rzewnej rozlewności uczucia, jaka tak pięknie przebija w każdym ustępie, gdzie jest mowa o czcigodnym zmarłym, wnioskuję, że te słowa kresliło wdzięczne serce księdza bratanek, który zgasłemu stryjowi bardzo... bardzo wiele zawdzięczał”. Zob. także: Cz. I. Bogdalski, Wspomnienie o o. Julianie w „Gazecie Kościelnej” i dalej pisane, w: Teczka personalna: Julian Ślósarz, Archiwum Prowincji Bernardynów w Krakowie.

⁸ Stanowi duchownemu poświęcił się więc bratanek o. Juliana, Jan Ślósarz. Bratanek ks. Jana – Józef (s. Józefa) – został w Węglówce organistą, syn tego bratanek – Tadeusz – profesorem szkół średnich w Myślenicach, a córka – Antonina – nauczycielką w Węglówce. Siostrzenica ks. Jana – Janina (c. Wojciecha) – była nauczycielką w prowadzonej z mężem szkole w Raciborowicach. Jedno z ich dzieci to Teresa Rumian, późniejsza s. Eufrozyna, osobista sekretarka św. Jana Pawła II. Siostrzeńcy ks. Jana to również synowie z małżeństwa Zofii Ślósarz i Jana Węglarza: Stanisław (ur. 1889) został księdzem w Ameryce Północnej, Józef (ur. 1900) był dziekanem na Politechnice Poznańskiej, a jego syn – Jan – to wybitny profesor informatyki pracujący na tejże uczelni.

Jakim ks. Ślósarz był człowiekiem? Najlepiej oddają to wspomnienia, choćby ks. Karola Jastrzębskiego:

Ile razy zetknąłem się ze śp. Zmarłym, zawsze podziwiałem jego uprzejmość i grzeczność i – nigdy on nikomu nie dawał odczuwać, że w hierarchii kościelnej w górze zajmuje stanowisko. Nigdy też o nikim źle nie mówił, nigdy nikomu nie szkodził⁹.

Biorąc pod uwagę zasadę, że o zmarłym nigdy źle – zawsze dobrze albo wcale, to i tak przez konkretne dokonania można zobaczyć przymioty, bo bez nich różne zaangażowania ks. Ślósarza pewnie by się nie powiodły. Umiał rozmawiać z urzędnikami, z wielkimi jego czasów, ale także z dziećmi, młodzieżą, a także z osobami prostymi – i to ukazuje jego charakter. W sprawach ważnych nie brakowało mu bezkompromisowości i determinacji w realizacji postawionych sobie celów. Można spytać: skąd to właśnie miał? Pewnie pomogła mu w tym względnie praca na roli, która od węglowian wymagała hartu ducha, zwłaszcza, gdy – jak powiadają starsi mieszkańcy tej miejscowości – ziemia co roku rodziła kamienie, które trzeba było zbierać, by później mogło coś na niej wzrosnąć.

23 lipca 1875 roku Ślósarz złożył egzamin dojrzałości we wspomnianych Brzeżanach, a po wakacjach wstąpił do seminarium duchownego we Lwowie. Od tego momentu zaczął realizować swoje powołanie. Kiedy dołączył do społeczności seminaryjnej, było na czterech latach 40 alumnów. Na pierwszym roku studiowało 11 kleryków. Rektorem seminarium był ks. Łukasz de Solecki, wicerektorem – ks. Mikołaj Pawłowski, ojcem duchownym – ks. Tomasz Stańkowski, a prefektami byli: ks. Marcei Paliwoda oraz ks. Józef Weber¹⁰, którego po dwóch latach zmienił ks. Bronisław Chłoniowski¹¹. Jego kolegami na ostatnim roku studiów seminaryjnych byli: Teofil Gdowski, Błażej Janór, Leon Kosmecki, Jan Krasowski, Augustyn Krogulski, Karol Łaś, Teofil Mozyński, Grzegorz Palczyński, Józef Szeligiewicz, Józef Tyll¹². Ostatecznie Jan

⁹ K. Jastrzębski, *Ś. p. X. Dr. Jan Ślósarz*, „Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy” (1917) nr 12, s. 525, <https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/325933/edition/277243/content> (8 IV 2021).

¹⁰ Zob. *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidieceos Leopoltananae Ritus Latini pro Anno Domini MDCCCLXXVI*, Leopoli 1876, s. 21–22.

¹¹ Zob. *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidieceos Leopoltanae rit. lat. pro Anno Domini MDCCCLXXVIII*, Leopoli 1878, s. 21.

¹² Zob. *Spis alumnów IV roku teologii w: Catalogus Universi Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Archidieceos Leopoltanae rit. lat. pro Anno Domini MDCCCLXXIX*, Leopoli 1879, s. 22.

Śłószarz studia seminaryjne skończył z bardzo dobrym wynikiem i 27 lipca 1879 otrzymał święcenia kapłańskie z rąk arcybiskupa Franciszka Ksawerego Wierzchlejskiego¹³. Pierwsza funkcja kapłańska, jaka została mu powierzona, to wikariat w Belzie. Była to parafia licząca 2441 katolików. Teren ten zamieszkiwało również 1850 Żydów. Proboszczem był tam doktor filozofii – ks. Franciszek Semenetz. Obok ks. Śłószarza pracował jeszcze drugi wikariusz. Początki tej parafii sięgały 1394 roku. Fundację odnowiono za czasów króla Zygmunta Augusta, w 1554 roku. Kościół parafialny był pw. św. Mikołaja¹⁴. Ksiądz Śłószarz pracował w tej parafii tylko rok. Już 21 sierpnia 1880 roku dekretem przełożonych został skierowany na dalsze studia specjalistyczne do Wiednia¹⁵.

Uczelnia, na której studiował od 30 września 1880 roku do 21 sierpnia 1885 roku, była założona przez cesarza Franciszka I. na wniosek ks. Jakoba Frinta (1766–1834). Chciał on objąć dobrą formacją przyszłych przełożonych kapłańskich oraz profesorów seminaryjnych. Wykorzystano w tym celu budynek klasztorny oo. Augustianów, który znajdował się blisko kościoła św. Augustyna, stąd też popularnie nową uczelnię, czyli Wyższy Instytut Naukowy dla Księża Diecezjalnych u św. Augustyna w Wiedniu, zaczęto nazywać Augustineum¹⁶. Tu konwiktorzy otrzymywali ascetyczną formację, a wykłady odbywały się na Uniwersytecie Wiedeńskim. Swoją naukę na uniwersytecie ks. Śłószarz sfinalizował doktoratem, następnie powrócił do Lwowa, gdzie podjął obowiązki wikariusza parafii p.w. Matki Bożej Śnieżnej. Rozpoczął również pracę katechetyczną jako zastępca katechety przy VI Gimnazjum.

W roku 1888 został skierowany do pracy w lwowskim seminarium (w którym wcześniej studiował) i pełnił do 1892 obowiązki prefekta¹⁷. Na uczelni tej równocześnie zastępował profesora historii Kościoła, a w latach 1891–1892

¹³ Zob. Liber memorabiliorum..., dz. cyt., s. 78.

¹⁴ Zob. *Catalogus Universi Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Archidioecesis Leopolitanae rit. lat. pro Anno Domini MDCCCLXXXI*, Leopoli 1881, s. 35–36.

¹⁵ Zob. *Catalogus Universi Venerabilis Cleri Saecularis et Regularis Archidioecesis Leopolitanae rit. lat. pro Anno Domini MDCCCLXXXI...*, dz. cyt., s. 139; J. Śłószarz, Curriculum vitae, w: Teczka personalna ks. dr Jana Śłószarza, Tw. 186, op. 13, f. 26, Archiwum Obwodowe we Lwowie. W Archiwum Parafialnym w Węglówce znajduje się kopia tego własnoręcznie napisanego dokumentu przez ks. Śłószarza, datowanego na 24 czerwca 1902.

¹⁶ Zob. J. Gaul, *Polonika z lat 1772–1918 w Archiwum Diecezjalnym w Wiedniu*, „Archeion” 59 (2006), s. 220, 225.

¹⁷ Zob. J. Śłószarz, Lebenslauf, bmr, Archiwum Parafialne w Węglówce, s. 2; *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioecesis Leopoliensis rit. lat. pro Anno Domini MDCCCXC*, Leopoli 1890, s. 22.

podjął obowiązki zastępcy katechety Gimnazjum im. Franciszka Józefa I.¹⁸ Przez następne dwa lata pełnił funkcję katechety stałego w V Gimnazjum we Lwowie¹⁹. Tę posadę zajmował aż do ustanowienia go kanonikiem gremialnym w grudniu 1904 r.

Przełom XIX i XX wieku był w jego praktyce wykładowczej czasem szczególnym. Po wydaniu drukiem pracy *O cenzurach kościelnych...*²⁰ i wygłoszeniu publicznego odczytu pod tytułem „Jak ma kaznodzieja poruszać wołę słuchacza?” został mianowany docentem prywatnym teologii pastoralnej przy Uniwersytecie Lwowskim im. Cesarza Franciszka I. (obecnie Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki). Wykładał przez cztery semestry zagadnienia związane ze spuścizną św. Opublikował również dzieło *De investitura dissertatio* w roku 1896²¹. Najprawdopodobniej przygotowywał się do wykładów z zakresu Pisma św., bo pozostawił w połowie niedokończone w języku łacińskim dzieło: *De canone librorum Novi Testamenti*. Publikował także artykuły w „Gazecie Kościelnej” i „Dwutygodniku Katechetycznym”. W latach katechizowania wydał drukiem *Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich*²², który trzykrotnie wznawiano. Przetłumaczył z niemieckiego *Mały katechizm religii rzymsko-katolickiej*²³. Ta pomoc do nauczania religii została zbudowana według schematu pytanie – odpowiedź. Napisał również książkę *Władza kluczków w Św. Sakramencie Pokuty*²⁴.

Obok wypełniania funkcji katechety i wykładowcy został wyznaczony przez biskupa do prac kurialnych. Był referentem w Konsystorzach Metropolitalnym we Lwowie (*Assessor Consistoris*), egzaminatorem i sędzią prosynodalnym (*Examinator pros.*)²⁵.

¹⁸ Zob. J. Ślósarz, *Lebenslauf...*, dz. cyt., s. 2.

¹⁹ Zob. J. Ślósarz, *Lebenslauf...*, dz. cyt., s. 3.

²⁰ J. Ślósarz, *O cenzurach kościelnych i ekskomunikach w szczególny sposób Papieżowi zastrzeżonych*, Lwów 1900.

²¹ J. Ślósarz, *De investitura dissertatio*, Leopoli 1896.

²² J. Ślósarz, *Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich*, Lwów 1897, 1899; J. Ślósarz ks., *Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich*, Lwów 1908. Przedruk s. 6–7, zob. „Ultra Montes” *Katechizm religii katolickiej...*, dz. cyt.

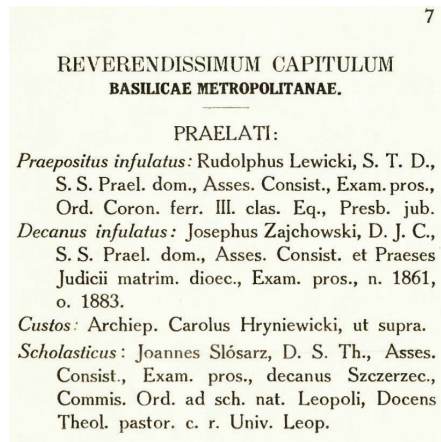
²³ *Mały katechizm religii rzymsko-katolickiej* przełożył z niemieckiego tekstu Jan Ślósarz, Lwów 1898.

²⁴ J. Ślósarz, *Władza kluczków w Św. Sakramencie Pokuty*, Lwów 1902.

²⁵ Zob. *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioecesis Leopoliensis rit. lat. pro Anno Domini MCMVI*, Leopoli 1906, s. 10. Sędziowie prosynodalni to urzędnicy Sądu Metropolitalnego. Byli mianowani przez arcybiskupa za radą Kapituły Metropolii. W strukturach kurii swoje miejsce mieli tzw. egzaminatorzy synodalni i prosynodalni. Obowiązkiem ich było „egzaminowanie kandydatów na proboszczów oraz udział w procesach administracyjnych, takich jak np. usunięcie proboszcza z parafii i beneficjum. Dodatkowo rządca diecezji mógł im zlecić egzaminowanie kandydatów do święceń, kapłanów proszących o władzę do spowiadania oraz księży

W 1904 został kanonikiem gremialnym²⁶, a w końcu – pełniąc urząd kanonika scholastyka i będąc prałatem – znalazł się w zarządzie tej kapituły²⁷.

Ilustracja 4. Dokument wymieniający ks. Śłószarza wśród prałatów Bazyliki Metropolitalnej we Lwowie jako prałata.

2. KAPŁAN

Przy tylu różnych funkcjach, wymagających wielu przymiotów i poświęcenia czasu, można zastawiać się: jakim był kapłanem? Na pewno kochającym Kościół, wiernym w przekazywaniu Jego nauki. Najlepiej świadczą o tym podejmowane

z trzyletnim stażem kapłańskim”. Zob. G. Chajko, *Kuria Metropolitalna obrządku łacińskiego we Lwowie w dwudziestoleciu międzywojennym. Struktura, skład personalny, zadania*, w: *Kurie (archi) diecezjalne Kościoła rzymskokatolickiego w II Rzeczypospolitej*, red. M. Dębowska, Lublin 2016, s. 96. Zob. B. Kumor ks., *Archidiecezja Lwowska obrządku łacińskiego w świetle schematyzmu archidiecezjalnego z 1939 r.*, „Folia Historica Cracoviensia” (1996) nr 3, s. 270.

²⁶ Pismem z dnia 3 grudnia 1904 na tym urzędzie został zatwierdzony przez Cesarza. Zob. K. Jastrzębski, *Ś. p. X. Jan Śłószarz...*, dz. cyt., s. 525; W Archiwum arcybiskupa Baziaka znajduje się schematyzm archidiecezji Lwowskiej z odręczną notatką dotyczącą mianowania ks. dr Jana Śłószarza kanonikiem – data 28 grudnia 1904. *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis Archidioecesis Leopoliensis rit. lat. pro Anno Domini MCMVI*, Leopoli 1904, s. 11.

²⁷ Zob. *Enleclus cleri saecularis ac regularis Archidioecesis Leopoliensis ritus latini pro Anno Domini 1916...*, dz. cyt., s. 7.; H. E. Wyczawski, *Śłószarz Jan* [hasło], w: *Słownik polskich teologów katolickich*, red. H. E. Wyczawski, t. 4, Warszawa 1983, s. 305.

inicjatywy, choćby w odzyskiwaniu kościołów we Lwowie, którym ks. Ślósarz przywracał pierwotne funkcje, ponieważ zostały przekształcone i przeznaczone przez zaborców do wykorzystywania w celach innych niż religijne. Znane są przynajmniej dwa takie przypadki, w których ks. Ślósarz miał konkretny udział. Tak było choćby w odniesieniu do zamkniętego po kasacie i wykorzystywanego na skład tytoniu kościoła sióstr Bernardynek. Przez cztery lata podejmował różnego rodzaju zabiegi, rozmowy, aby w końcu wykupiono ów budynek i przywrócono mu pierwotne przeznaczenie, co też ostatecznie nastąpiło. Gmina lwowska wykupiła Kościół, odnowiła go, wyposażyła, ozdobiła na pamiątkę 50-letnich rządów cesarza Franciszka Józefa i oddała na potrzeby młodzieży. Za te starania ks. Ślósarz został odznaczony przez Kapitułę lwowską przywilejami noszenia rakiety²⁸ i mantoletu²⁹. Podobnie było z drugim kościołem, pod wezwaniem św. Wojciecha, wykorzystywanym przez austriackie władze jako skład siodła i innych przedmiotów należących do wojska³⁰. Również dzięki odważnym staraniom ks. Ślósarza oraz wsparciu abpa Józefa Bilczewskiego udało się go odzyskać.

Ksiądz Ślósarz brał na poważnie potrzeby duchowe wiernych. Właśnie one były jego motywacją, gdy podjął pionierskie starania o wybudowanie kościoła w Węglówce, przekazując na ten cel większość własnych zaoszczędzonych pieniędzy. Miał świadomość, że bliskość kościoła i kapłana sprzyja rozwojowi duchowemu wiernych, a jego oddalenie może zniechęcać (i to w sposób jakoś uzasadniony) do praktykowania wiary. Jego troska, najpierw związana z widokiem rodziców podążających do odległego o 5 km kościoła w Wiśniowej, doprowadziła do zrodzenia pomysłu wybudowania na ojcowiznie pierwszego w jego rodzinnej wiosce kościółka, zbudowanego na wzór franciszkańskiej porcjunkuli, czyli cząsteczki, która dawała konkretne możliwości pogłębionego życia sakramentalnego tutejszych wiernych. Będąc w Węglówce na wakacjach, posługiwał jako kapłan. Zaangażował się też w pozyskanie dla tego miejsca odpowiedniego, stałego kapłana. Być może przez tę gorliwość niektórych z nich jakoś zniechęcał do siebie, ale i oni potrafili tę właśnie cechę u niego dostrzec i docenić. W pierwszym odpuszczeniu w Węglówce uczestniczyło ok. 5 tys. osób,

²⁸ Rakieta (wł. *rochetto*) to komża o wąskich rękawach, uszyta zwykle z lnianego płótna, podszycia kolorową tkaniną, noszona podczas uczestnictwa w liturgii (ale nie jej sprawowania) przez kardynałów, biskupów, niektórych prałatów i kanoników. Nakłada się na nią mantolet.

²⁹ Mantolet (wł. *mantelletta*) to peleryna zakładana na komżę i rakiętę, noszona przez biskupów, prałatów i kanoników.

³⁰ Zob. K. Jastrzębski, *Ś. p. X. Dr. Jan Ślósarz...*, dz. cyt., s. 524–526; S. Świtniewski, *Historia kościoła św. Wojciecha we Lwowie*, Lwów 1933.

a mszę św. celebrował ks. Szczepan Kossecki ze Szczepanowa, a w następnych latach ks. proboszcz Felicjan Mikuszewski z Wiśniowej³¹.

Ilustracja 5. Uczestnicy pierwszego odpustu w Węglówce przed plebanią (2 sierpnia 1896).

Czuł się potrzebny także we Lwowie. W archiwum archidiecezjalnym krakowskim zachowała się jego prośba o pomoc w powrocie do Lwowa, w czasie wojennym, gdy to nie było łatwe.

Odpowiedzialność za innych to również jego kapłańska troska. Starał się być jak ojciec rodziny rozsianej w różnych miejscach. Chciał o nią zadbać. Tak go postrzegali węglówianie. Gdy zmarł, mówiono o nim: odszedł ojciec. I to również stanowi rys jego kapłańskiego życia, który warto zauważyć.

3. SPOŁECZNIK

Jest jeszcze trzecia dziedziną życia ks. Śłósarza, która zasługuje choćby na pobieżną analizę. Chodzi o jego zaangażowanie społeczne. Przejawiało się ono głównie w Węglówce. Ksiądz Jastrzębski w pośmiertnym artykule na temat ks. Śłósarza podsumował to następująco:

Wiele dni życia wypełniła mu praca dla dobra rodzinnej wioski Węglówki. Przyczynił się według możliwości do dobrobytu, oświaty i uświęcenia rodaków. U władz świeckich starał się o budowę dróg do nieprzystępnej wioski. Podczas

³¹ Zob. Liber memorabiliorum..., dz. cyt., s. 2.

pobytu na wakacjach jak katecheta i kanonik kapituły, nawoływał rodaków do podniesienia uprawy ziemi i sadzenia drzew owocowych³².

Zwłaszcza te ostatnie sprawy nie pozostawały mu obce, bo – jak potwierdzają dokumenty – był w zarządzie Towarzystwa Kółek Rolniczych, na pewno mając świadomość swojego pochodzenia z wioski i rozumiejąc problemy zwykłych rolników. I w tej dziedzinie też chciał jakoś zaradzić istniejącym trudnościom.

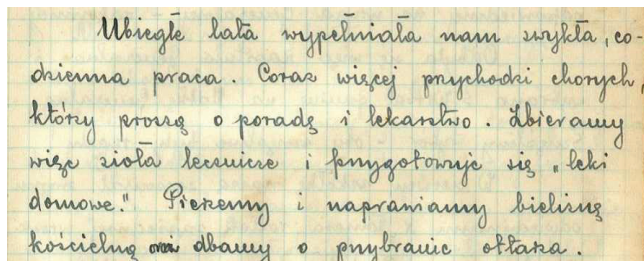
Ilustracja 6. Kartka z fotografią kościoła w Węglówce, rozprowadzana w czasie jego rozbudowy w 1911 roku przez Komitet Powiększenia Kościoła jako tzw. cegiełka. Widać dobudowywaną nawę, pokrytą deskami. Na pierwszym planie prawdopodobnie drzewka owocowe, sprowadzone przez ks. Śłószarza ze Lwowa.

Jego wielkim osiągnięciem było sprowadzenie do Węglówki siostr ze Zgromadzenia Franciszkanek Rodziny Maryi, które dały dzieciom możliwość kształcenia się, zajmowały się kościołem i niosły węglowianom pierwszą pomoc w chorobie. Ich dom stał się nawet oddziałem poczty. Można wysnuć wniosek, że fundując kościół, troszcząc się o jego ekspozyturę w Węglówce, o uposażenie parafii w Wiśniowej i w Węglówce, upowszechniając – przez pobyt siostr – oświatę i kulturę religijną, duchową oraz materialną, dając nawet możliwość szukania u nich pomocy przedlekarskiej, usamodzielniał wioskę. To niewątpliwie może być świadectwem jego dalekowzroczności.

³² K. Jastrzębski, *Ś. p. X. Dr Jan Śłószarz...*, dz. cyt., s. 523.

Ilustracja 7. Zapis w Kronice Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi (1925).

Jego działalność społeczna dotyczyła także Lwowa. Założył i częściowo utrzymywał własnym sumptem Towarzystwo Bursy św. Wojciecha, co było konkretną pomocą dla młodzieży męskiej pochodzącej – tak jak on – z ubogich rodzin. Zaangażował do tego wiele osób. Co roku sporządzano sprawozdania finansowe z tego przedsięwzięcia. Wspierał też Towarzystwo Brata Alberta. Zabezpieczył wszystkie swoich dziełach także na wypadek śmierci. To, co mu pozostawało, rozdzielił w testamencie, dzięki czemu po raz ostatni wsparł finansowo przedsięwzięcia, którym patronował za życia.

Ksiądz Śłószarz umarł 1 września 1917 w rodzinnej Węglówce. Po sumie odprawionej 26 sierpnia 1917 roku poczuł się gorzej, chwyciły go dreszcze. Co prawda posłano po lekarza do Dobczyc, ale był on wtedy na urlopie i nie mógł przybyć natychmiast. Odwiedził ks. Śłószarza dopiero w piątek 31 sierpnia. Postawił diagnozę: zapalenie płuc i zwapnienie tętnic. Następnego dnia nastąpiła śmierć – prawie nagle – po udzieleniu rozgrzeszenia i sakramentu namaszczenia chorych. Tak zakończył swoje życie w rodzinnej Węglówce ks. Śłószarz, lwowski kanonik i prałat.

Jeśli należałoby podsumować jego niespełna 67-letnie życie, to może warto przywołać słowa, którymi rozpoczął swój Pamiętnik kościółka w Węglówce na Śłószarzówce:

Często z małego początku wielkie urasta dzieło, jeżeli Bóg do rozpoczęcia sprawy udziela natchnienia, a w jej przeprowadzeniu użycza pomocy i Swego błogosławieństwa³³.

I tak chłopak z biednej wioski, ufając Bogu, pamiętając o swoich rodzinnych korzeniach, myśląc o innych, dokonał tak wiele – co niech będzie zachętą dla innych.

³³ Liber memorabiliorum..., dz. cyt., s. 1.

STRESZCZENIE:

Ksiądz Ślósarz przyczynił się do rozwoju rodzinnej Węglówki. Urodził się w małorolnej rodzinie i do 13 roku życia pomagał rodzicom. Następnie dzięki pomocy wuja Juliana zdobył wykształcenie i został księdzem. Został skierowany na studia do Wiednia i do pracy we Lwowie, gdzie zdobył doktorat i habilitację z prawa kanonicznego. Zainicjował budowę kościoła w Węglówce i doprowadził do powstania w niej parafii. We Lwowie nauczał religii, prowadził zajęcia dla studentów i odzyskał dla celów kultu religijnego dwa kościoły, za co wynagrodzono go przywilejami noszenia rakiety i mantoletu.

Jako społecznik starał się u władz o budowę dróg do trudno dostępnej Węglówki, upowszechniał w niej sadownictwo i wyższą kulturę uprawy ziemi. Powołano go do Zarządu Kółek Rolniczych. Sprowadził do Węglówki siostry ze Zgromadzenia Franciszkanek Rodziny Maryi, które prowadziły lekcje religii, szkołę, pocztę, udzielały pomocy przedlekarskiej. We Lwowie założył i utrzymywał Towarzystwo Bursy św. Wojciecha, aby pomagać ubogiej młodzieży w zdobyciu wykształcenia. Zmarł w rodzinnej Węglówce, a jego życie może być inspiracją dla innych.

SŁOWA KLUCZOWE: ksiądz, wikariusz, katecheta, kanonik, prałat, kościół, siostry, społecznik, bursa, Węglówka, Lwów, Wiedeń.

ABSTRACT:

Jan Ślósarz (1850–1917) – the man, the priest, the social worker. Priest Jan Ślósarz, PhD (habil.), contributed to the development of his native village Węglówka. He was born into a family which lived on a small farm and helped his parents until he turned 13 years old when he left to continue his education thanks to the help of his uncle Julian Ślósarz OFM, and eventually become a priest. Advancing his studies in Vienna and working in Lviv, he earned PhD degree, followed by habilitation, in canon law. In Węglówka, He initiated construction of the church and led to the creation of the parish. While in Lviv, he taught religion, run tutorials for students and reclaimed two Catholic churches for religious worship purposes, for which he was awarded the privilege of wearing rochet and mantelletta.

As a social worker, he applied to the authorities for building the roads to hardly accessible Węglówka and popularized fruit-growing and advanced knowledge of agriculture among the locals. He was elected the Board Director of the Agricultural Society. He introduced the Franciscan Sisters of the Family of Mary (Franciszkanek Rodziny Maryi) to Węglówka, who taught religion, run school and post office and provided first aid.

In Lviv, he founded and run the Society of St. Wojciech Dormitory (Towarzystwo Bursy św. Wojciecha) which assisted poor students with continuing their education. Priest Ślósarz died in his native Węglówka and his life could be an inspiration for others.

KEYWORDS: priest, vicar, catechist, canon, prelate, church, nuns, social worker, dormitory, Węglówka, Lviv, Vienna